

Несвідомий рівень психіки людини у психоенергетичній концепції: основні засади

М. Й. Варій

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна
Corresponding author. E-mail: varyj@ukr.net

Paper received 27.01.18; Revised 29.01.18; Accepted for publication 01.02.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2018-155VI65-19>

Анотація. У статті досліджуються основні положення функціонування несвідомого рівня людської психіки, виходячи з психоенергетичної концепції психіки і психічного. Несвідомість (несвідомий рівень психіки) розглядається як сукупність психічних явищ, актів і станів, котрі виявляються на глибокому рівні функціонування психіки й повністю позбавляють індивіда можливості впливати, оцінювати, контролювати й усвідомлювати їхній вплив на поведінку, вчинки та діяльність. У несвідомому міститься загальне людське несвідоме, расове несвідоме, етнічне несвідоме, суспільно-державне (національне) несвідоме, родове несвідоме та родинне несвідоме. Воно доступне людській психіці тому, що збігаються відповідні пси-коди.

Ключові слова: енергетична концепція психіки, несвідомий рівень людської психіки, несвідоме, загальнолюдське несвідоме.

Вступ. Без свідомості людина не може повноцінно жити, працювати, творити. Свідомість постає рівнем, який утримує психічне, котре забезпечує осмислену життєдіяльність. Проте, на думку вчених, за обсягом цей рівень незначний. Тому, коли мовиться про функціонування людської психіки, то потрібно розмежовувати те, що досягається свідомістю, і те, що забезпечується тим психічним, яке перебуває поза свідомістю. Однак у науці єдиної думки про те, що знаходиться «поза свідомістю» нема. Більшість дослідників несвідомого включають до нього і підсвідоме, і надсвідоме, але ми їх розподіляємо, з огляду на їхні функції. На нашу думку, те, що знаходиться «поза свідомістю» людини, організовано за певними принципами. Ми вважаємо, що людська психіка функціонує, охоплюючи несвідомий, підсвідомий, свідомий та надсвідомий рівні. Однак психологічна наука лише починає серйозно вивчати несвідомий, підсвідомий та надсвідомий рівні людської психіки. Внаслідок цього наше дослідження несвідомого рівня людської психіки (несвідомості) є актуальним.

Короткий огляд публікацій за темою. Аналіз праць з проблем несвідомого (несвідомого рівня людської психіки), його сутності, змісту й закономірностей функціонування свідчить, що, по-перше, таких досліджень не багато, по-друге, вони різні за змістом.

Концепція несвідомого вперше була чітко сформульована Г. Лейбніцем («Монадологія», 1720), який трактував несвідоме як нижчу форму душевної діяльності, котра лежить за порогом усвідомлених уявлень, що підносяться, подібно острівцям, над океаном темних перцепцій (сприймань).

Власне психологічне вивчення несвідомого почалося на початку XIX століття. Динамічну характеристику несвідомого розкрив Й. Герbart (1824), згідно з якою несумісні ідеї можуть вступати між собою в конфлікт, причому слабкіші витісняються зі свідомості, але продовжують на неї впливати, не втрачаючи своїх динамічних властивостей.

У площині несвідомого найбільш відомі праці З. Фрейда [6-9], котрий почав зі встановлення прямих зв'язків між невротичними симптомами і несвідомими переживаннями травматичного характеру. Згідно з його поглядами, психіка аж ніяк не збігається зі свідомістю. Свідомість становить лише тонкий шар на поверхні несвідомого. У своїй праці «Я і Воно» З. Фрейд вперше спробував дати наочну картину загальної структури і

діяльності психіки, або як він виразився, «душевного апарату» [9]. У ній «ВОНО» являє собою несвідому частину психіки, вируючий казан біологічних вроджених інстинктивних потягів: агресивних і сексуальних. «ВОНО» насичене сексуальною енергією – «лібідо». У несвідому частину психіки індивіда можуть, за З. Фрейдом, увійти явища, витіснені зі свідомості [6-9].

Проте учень З. Фрейда К.-Г. Юнг не погодився з деякими положеннями вчителя, особливо в тому плані, що несвідоме розумілося ним лише як негативна частина психіки людини. К.-Г. Юнг доводить, що несвідоме охоплює й позитивне. Цей вчений ввів поняття колективного несвідомого, а потім і індивідуального несвідомого. Власне, на його думку, колективне несвідоме ідентичне в осіб певної групи, того або іншого народу, всього людства [11-13].

Важливий вклад у розуміння несвідомого внесла трансперсональна психологія. Могутнім важелем для нового руху стали клінічні дослідження із застосуванням психоделічних препаратів (ЛСД), методів голотропного занурення і ребефінгу (С. Гроф) [5].

Однією із підсистем трансперсональної системи є психосинтез, який розробив італійський психіатр Р. Ассаджіолі [1]. Його концептуальна система ґрунтується на припущенні, що людина перебуває в постійному процесі зростання, актуалізуючи свій невиявлений потенціал. Структура психіки особистості, за Р. Ассаджіолі, складна і має сім динамічних складових:

1 – нижче несвідоме (пригнічені бажання, комплекси, інстинкти, давно забуті спогади);

2 – середнє несвідоме – це сфера, де перебувають усі наші психологічні навички і стани, які можна довільно перенести в поле свідомості;

3 – вище несвідоме – еволюційне майбутнє людини, усе те, чого вона може досягти в процесі розвитку (вищі парапсихологічні здібності, інтуїція, творче нахнення, екстаз, духовність);

4 – поле свідомості – безперервний потік відчуттів, образів, думок, почуттів, бажань, доступних свідомому аналізу;

5 – свідоме особисте «Я» – центр свідомості особистості, але він зникає, коли людина засинає, перебуває під наркозом;

6 – вище надособистісне істинне «Я» (або «СВОС»), яке перебуває над потоком думки і станами тіла й не схильне до їхнього впливу; а особисте, свідоме «Я» є

лише віддзеркаленням “вищого Я”, його проекцією на полі особистості;

7 – колективне несвідоме (за К. Юнгом, “колективне несвідоме – передумова кожної індивідуальної психіки, подібно до того, як море є передумовою кожної окремої хвилі”). Між людиною та іншими людьми весь час відбуваються процеси “психічного проникнення” [1].

Дослідниця нашого часу М.Е. Хардінг також вважає, що несвідоме таїть у собі лише щось грубе, біологічне, темне, інстинктивне [10, с. 16].

Отже, залишається неясним, що ж все-таки являє собою несвідомий рівень людської психіки (несвідомість)? Яким чином відбувається його функціонування? Які функції він виконує? Як він пов'язаний з іншим рівнями психіки? Чи дійсно несвідоме – це все негативне?

Тому мета нашого наукового пошуку полягає у розкритті сутності несвідомого рівня людської психіки (несвідомості) та основних засад його функціонування і прояву.

Матеріали і методи. Для розкриття основних засад функціонування несвідомого рівня людської психіки ми використали методи аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення й групування наявних знань про людину, функціонування її психіки (на принципах енергетичної концепції психіки і психічного), прояви у ній несвідомого, підсвідомого, свідомого і надсвідомого.

Ми спираємося на раніше проведені нами дослідження енергетичної концепції психіки і психічного [2-4], на основі яких ми дійшли висновку, що “за сутністю і змістом психіка людини являє собою відносно самостійне індивідуальне холографічне інформаційно-енергетичне утворення зі своїм псі-кодом, яке утримує інформацію про минуле, теперішнє і майбутнє суб'єкта психіки, його внутрішній і зовнішній світ, а також відображає їх значущість для нього” [2, с. 69].

Вияснено, що “психічне – це те, що містить психоенергію будь-якої полярності та може взаємодіяти з людською психікою й іншим психічним” [2, с. 68].

Психоенергія містить дві складові: 1) інформаційну; 2) енергетичну. Інформаційна охоплює відомості про явища, процеси, події, наміри, установки і под. Енергетична відображає величину (ступінь значущості змісту інформації), тобто енергетичну потужність психічного. Власне енергетична потужність (її збільшення або зменшення) залежить від того, наскільки важлива ця інформація для людини, наскільки сильно і глибоко переживає її вона та вірить в її реалізацію [2, с. 69].

На нашу думку, психічне минулого існує у вигляді психоенергії з певним змістом і псі-кодом. Саме завдяки однаково псі-коду, приміром, етнофорів і родичів, психоенергія минулого взаємодіє з психікою людини. Причому в психоенергії минулого є кілька псі-кодів. Перший псі-код дає людині змогу взаємодіяти зі загальнолюдським психічним, другий – з расовим, третій – з етнічним, четвертий з національним, п'ятий – з родовим, шостий – з родинним.

Згідно з нашими поглядами, діяльність людської психіки відбувається посередництвом функціонування

її псі-програм. Нами доведено, що “псі-програми людської психіки – це знаряддя здійснення у ній операційно-функціональних перетворень і зовнішнього, і внутрішнього психічного на основі наявного психічного, його психоенергії, її отримання, опрацювання, перетворення і передавання” [3, с. 78].

Псі-програма становить внутрішнє психічне, сформоване на засадах неусвідомленої або свідомої фіксованої установки зі своїм псі-кодом, що активізує інше внутрішнє і/чи зовнішнє психічне, відповідно до цього коду, та спрямовує його на реалізацію закладеної в ній (фіксованої установці) інформації. Вона формується на основі фіксованих установок [3, с. 78].

Фіксованими (програмними) установками для несвідомого рівня психіки є актуалізовані (активовані) в минулому (людством, предками) прагнення, переконання, різні цілі, віра, сенси життєдіяльності, ідеї, стереотипи, звичаї, традиції тощо.

Актуалізація (активізація) тут означає істотне підвищення ступеня значущості (енергетичної потужності) інформації, закладеної в це психічне. Активізація всякого внутрішнього психічного, а також перетворення у психіці відбуваються внаслідок здійснення в ній псі-операцій, під якими ми розуміємо “процес взаємодії різного зовнішнього та внутрішнього чи внутрішньо-внутрішнього психічного, у зв'язку з чим відбувається виявлення змісту інформації та її енергетичної потужності (ступеня значущості), їх перетворення й утворення нового психічного” [3, с. 79].

Загалом у психології виділяються чотири підходи до прояву несвідомого.

Перший підхід до розуміння несвідомого виявляється в тому, що воно прирівнюється до надіндивідуальних несвідомих явищ (які позначаються як “архетипи колективного несвідомого” – у К. Юнга; “колективні уявлення” – у Дюркгейма та ін.), які засвоєні суб'єктом, як членом тієї або іншої соціальної групи, є зразком типової для даної спільності поведінки, однак вплив яких на його діяльність актуально не усвідомлюється і не контролюється ним. Ці зразки (наприклад, етнічні стереотипи) засвоюються через такі псі-програми, як наслідування та ідентифікація.

Другий підхід тлумачить несвідоме як неусвідомлені спонукальні сили, котрими є мотиви і смислові установки особистості. Про існування їх стало відомо завдяки дослідженням постгіпнотичного навіювання (Бернхейм та ін.). Вони були позначені П. Жане як “підсвідоме”, З. Фройдом – як “динамічне витіснене несвідоме”, яке охоплює нереалізовані потяги, котрі через їх конфлікт зі соціальними нормами витісняються із свідомості та утворюють приховані афектні комплекси, спонуки до дій, що активно впливають на життя особистості. Ці комплекси виявляються в непрямих символічних формах (гуморі, сновидіннях, забуванні імен і намірів, обмовках та ін.).

У рамках третього підходу несвідоме розуміють як неусвідомлені операційні установки і стереотипи автоматизованої поведінки. Вони виникають у процесі розв'язання різних завдань (перцептивних, мнемічних, моторних, розумових) і детермінуються подіями та способами дій, котрі неусвідомлено передбачаються та спираються на минулий досвід (виникнення їх опису-

валосся в психології свідомості як перехід змісту свідомості з його фокусу на периферію – В. Вундт). Терміни, що описують ці прояви несвідомого, фіксували як неусвідомлювану підготовку суб'єкта до дії з опорою на минулий досвід – “несвідомі висновки” (Г. Гельмгольц); “проперцепція” (У. Джемс), “передсвідоме” (З. Фройд); “гіпотеза” (Дж. Брунер); “прогнозування вірогідності” (І.М. Фейгенберг) та ін., або мимовільний контроль активності суб'єкта, яка розгортається; динамічний стереотип” (І.П. Павлов); “схема” (Ф. Бартлетт); “акцептор дії” (П.К. Анохін) та ін. Дії, що актуалізують операційні установки і стереотипи, можуть усвідомлюватися суб'єктом, якщо на шляху звичної автоматизованої поведінки зустрічається та або інша несподівана перешкода.

Представники четвертого підходу несвідоме тлумачать на основі неусвідомлюваного субсенсорного сприйняття: при вивченні порогів відчуття діапазону чутливості людини були знайдені факти дії на поведінку таких подразників, про які він не міг дати звіту (І.М. Сеченов, Г.Т. Фехнер). Для їх позначення були запропоновані поняття “передувати” (У. Найссер), процеси якої пов'язані з переробкою інформації за межами довільно контрольованої діяльності, і “субсенсорної області” (Г.В. Гершуні) – зони подразників (нечутних звуків, невидимих світлових сигналів та ін.), що викликають мимовільну об'єктивно реєстровану реакцію і здатних усвідомлюватися при доданні їм сигнального значення.

Результати та їх обговорення. Внаслідок аналізу результатів, отриманих ученими у процесі вивчення проблеми несвідомого, а також на підґрунті наших досліджень ми дійшли висновку, що несвідомий рівень психіки (несвідомість) – це сукупність психічних явищ, актів і станів, котрі виявляються на глибокому рівні функціонування психіки й повністю позбавляють індивіда можливості впливати, оцінювати, контролювати й усвідомлювати їхній вплив на поведінку, вчинки та діяльність. Несвідоме, в широкому значенні, – це сукупність психічних явищ, процесів, операцій і станів, не представлених у свідомості людини.

Загалом несвідоме відображається у ранніх формах пізнання дитиною дійсності, в архаїчному мисленні, афектах, паніці, сновидіннях, субсенсорному сприйнятті, спонуках, учинках і відчуттях, причини котрих залишаються незрозумілими людині. Крім того, несвідоме широко репрезентоване в патологічних феноменах. Несвідомі явища також виявляються у вигляді патологічних симптомів, обмовок, описок та інших помилок повсякденного життя, а побічно є шляхом впливу на всі розумові процеси.

У несвідомому людської психіки міститься загальнолюдське несвідоме, расове несвідоме, етнічне несвідоме, суспільно-державне (національне) несвідоме, родове несвідоме та родинне несвідоме. Звідси несвідомість людини має шість прошарків (рис. 1).

Кожний з цих прошарків і в цілому несвідомий рівень людської психіки функціонує організовано за допомогою відповідних псі-програм, які сформувалися раніше, і є багато в чому спільними для людей. Ці псі-програми невідчутно, але постійно опосередковано впливають на підсвідомість і свідомість людини, її поведінку, ставлення, діяльність, вибір, змушуючи у

такий спосіб неосмислено (на рівні підсвідомості) й опосередковано (на рівні свідомості) враховувати те, що закладено в інформації психічного минулого.

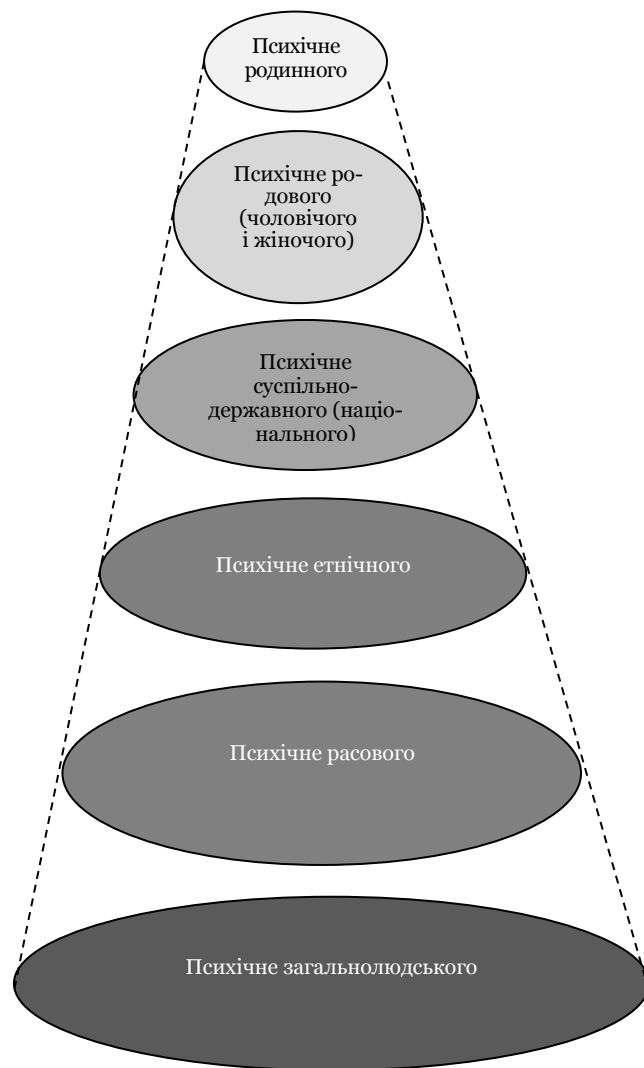

Рис. 1. Прошарки несвідомого рівня людської психіки

Психічне загальнолюдського, представлене сукупністю відповідних псі-програм, однакове для всіх людей, котрі живуть на Землі. Тут насамперед функціонують псі-програми збереження людського життя, продовження роду людського, задоволення базових потреб, безпеки, єдності з природою тощо.

Психічне расового представлене сукупністю відповідних псі-програм, однакове для всієї раси.

Психічне етнічного однакове для всіх етнофорів. Це основа ментально-психічної складової людської психіки, пов'язаної з таємницями народження етносу, його взаємодії з природою та соціальним світом, психоенергія якого концентрує всю іншу сукупність психічного. Ментально-психічне утримує псі-програми колективного досвіду всіх попередніх поколінь, псі-програми філогенетичного розвитку етносу у відповідних природних і соціокультурних умовах, псі-програми його світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння й світоставлення, псі-програм наслідування та ідентифікації тощо.

Псі-програми етнічного діють на основі фіксованих установок, які виявляються як система чуттєвих

образів віри, ритуалів, звичаїв, обрядів, традицій тощо. Такі псі-програми опосередковано та неусвідомлено стимулюють і регулюють поведінку членів етносу в конкретних соціокультурних умовах. У цих псі-програмах сконцентровано унікальний досвід самоорганізації соціального буття нації (етносу).

Психічне суспільно-державного (національного) зберігає інформацію про функціонування суспільства і держави в минулому, а також життя нації в політичному значенні. Тут діють псі-програми невдач, поразок, ганьби, боротьби, єдності, розвитку тощо.

Психічне родового (чоловічого і жіночого) містить інформацію про існування й розвиток роду, його жіночої та чоловічої складових. Тут діють псі-програми поведінки жінки і чоловіка в минулому всього роду, їх взаємин, ставлення, єдності, вшанування предків тощо.

Психічне родинного утримує інформацію про життя сім'ї. Тут діють псі-програми сімейних стосунків, виховання дітей, стосунків між молодшим і старшим поколіннями тощо.

Несвідоме – таке психічне, яке безпосередньо ніколи не стає свідомим, але постійно впливає на поведінку й діяльність людини. При цьому цей вплив може бути як негативним, так і позитивним. Отже, воно не є чимось містичним, його не варто уявляти як ірраціональну, “темну” силу, що затаїлася в глибинах психіки людини. Це цілком нормальний бік людської психіки, особливий рівень психічної діяльності.

На відміну від свідомості, несвідоме не передбачає попередньої уявної побудови дій, проектування їхніх результатів і постановки мети. Кінцевим результатом несвідомого відображення та пізнання є пристосування до дійсності, ґрунтоване на неосмисленому врахуванні інформації про минуле. Несвідоме виявляється й у так званих імпульсивних діях, коли людина не усвідомлює наслідків власних учинків. Наші наміри не завжди виражаються в наслідках наших дій адекватно, так, як ми би цього хотіли. Іноді, здійснивши той або інший учинок, людина не може зрозуміти, чому зробила саме так. У цьому випадку кажуть: “Вона (він) зробила (зробив) це несвідомо”; “Вона (він) не хотіла (не хотів) цього, але так сталося”. Часто зауважуємо: думки виникають у нас мовби “самі собою”, у готовому вигляді, невідомо як і звідки. Іноді психічне несвідомого, прорвавшись у свідоме, конфліктує з наявним у ній психічним, проте – не завжди, хоча існують й інші погляди.

Виявляється несвідоме і в інших психічних явищах. Що ж до уяви або творчості й подібних явищ, то вони без участі несвідомих компонентів неможливі.

Несвідоме є формою психічного віддзеркалення, в якому образ дійсності та ставлення суб'єкта до цієї дійсності представлені як одне нерозчленоване ціле. На відміну від свідомості, у несвідомому відображена реальність зливається з переживанням людини. Унаслідок цього в несвідомому відсутній довільний контроль з боку суб'єкта дій. Характеристики несвідомого виявляються в афектах, паніці, гіпнозі, аутизмі, сновидіннях тощо, а також у прагненнях, відчуттях і вчинках, спонукальні причини котрих не усвідомлює особистість.

Отже, ознаки, що характеризують несвідомі психічні

процеси, стани і явища у психіці людини, проявляються в тому, що, *по-перше*, вони здійснюються без відчуття власної психічної активності, тобто неусвідомлено. Суб'єктивно це переживається як мимовільний, автоматичний або навіть насильницький перебіг психічних актів. Довільний контроль за ними неможливий, зусиллям волі припинити їх неможливо.

По-друге, оскільки несвідоме – це порівняно автономна частина психіки людини, то й пов'язаний з нею зміст психічних актів сприймається як щось абсолютно чуже і незрозуміле їй, котре казна-звідки взялося і нерідко суперечить тому, що міститься у свідомості.

По-третє, мовою несвідомого є образи, дії, мовні структури, позбавлені логічної послідовності. Ці зміни несвідомого об'єднуються в ряди або накладаються один на одного так, як це диктують неусвідомлені бажання і емоції. Інакше кажучи, у світі несвідомого діє своя логіка. Значення несвідомих структур, що переходять у сферу ясної свідомості, для людини абсолютно незрозумілі, оскільки вони виражені зовсім іншою мовою, ніж та, якою записано зміст свідомості.

По-четверте, на рівні несвідомого не існує розмежування на зовнішній і внутрішній світи. Сновидіння, наприклад, ніколи не переживаються у вигляді подій внутрішнього світу. Скажімо, в сновидіннях минуле співіснує із сьогоденням і майбутнім, перебуває в різних місцях, виявляється поряд, несумісні речі утворюють одне ціле.

По-п'яте, у несвідомому немає меж між суб'єктивним і об'єктивним у самому змісті переживань. Ці переживання, якщо вимикаються псі-програми свідомого контролю, не підлягають сумніву і безпосередньо виражаються ззовні у відповідних діях.

Висновки. Несвідомий рівень психіки людини (несвідомість) – це сукупність психічних явищ, актів і станів, котрі виявляються на глибокому рівні функціонування психіки й повністю позбавляють індивіда можливості впливати, оцінювати, контролювати й усвідомлювати їхній вплив на поведінку, вчинки та діяльність. Несвідоме – це порівняно автономна частина психіки людини, її мовою є образи, дії, мовні структури, позбавлені логічної послідовності.

На рівні несвідомого не існує розмежування на зовнішній і внутрішній світи, у ньому немає меж між суб'єктивним і об'єктивним у самому змісті переживань, а динаміка психічних актів і дій у сфері несвідомого позбавлена тимчасових і просторових обмежень, притаманних свідомому рівню віддзеркалення дійсності.

Несвідомість має такі прошарки: загальнолюдське несвідоме, расове несвідоме, етнічне несвідоме, суспільно-державне (національне) несвідоме, родове несвідоме та родинне несвідоме. Несвідомість функціонує на основі своїх псі-програм.

Несвідоме являє собою таке психічне, яке безпосередньо ніколи не стає свідомим, але постійно впливає на поведінку й діяльність людини. Проте воно не є чимось містичним, його не варто уявляти як ірраціональну, “темну” силу, що затаїлася в глибинах психіки людини. Це цілком нормальний бік людської психіки, рівень її діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ассаджиоли Р. Психосинтез: Принципы и техники / Роберто Ассаджиоли; Пер. с англ. – М.: Психотерапия, 2008. – 384 с.
2. Варій М.Й. Енергетична концепція психіки і психічного / М.Й. Варій. – К.: Центр учбової л-ри, 2009. – 318 с.
3. Варій М.Й. Псі-програми – знаряддя утворень і перетворень у психіці людини / М.Й. Варій // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V(62), Issue: 142, 2017. – С. 77–81.
4. Варій М.Й. Психіка людини у психоенергетичній концепції / М.Й. Варій // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V(54), Issue: 126, 2017. – С. 65–71.
5. Грофф С. За пределами мозга: рождение, смерть, трансценденция в психотерапии / С. Грофф. – М.: Соцветие, 1992. – 336 с.
6. Фрейд З. Очерки по психологии сексуальности / З. Фрейд; пер. с нем. А. Вяхирева, И. Полякова. – СПб.: Издательский Дом “Азбука-классика”, 2007. – 256 с.
7. Фрейд З. Психология бессознательного / З. Фрейд. – М.: Прогресс, 1990. – 448 с.
8. Фрейд З. Толкование сновидений / З. Фрейд; пер. с нем. – СПб.: Издательский Дом “Азбука-классика”, 2007. – 512 с.
9. Фрейд З. “Я” и “Оно”: Сборник / З. Фрейд; Пер. с нем. – СПб.: Издательский Дом “Азбука-классика”, 2007. – 288 с.
10. Хардинг М.Э. Психическая энергия / М.Э. Хардинг. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2002. – 476 с.
11. Юнг К.-Г. Психика: структура и динамика / К.-Г. Юнг; пер. А.А. Спектор. – М.: АСТ; Мн.: Харвест, 2005. – 416 с.
12. Юнг К.Г. Об архетипах коллективного бессознательного / К.-Г. Юнг // Вопросы философии. – №1. – 1988. – С. 133–152.
13. Юнг К.Г. Архетип и символ / К.-Г. Юнг. – М.: Ренессанс, 1991. – 304 с.

REFERENCES

1. Assagioli R. Psychosynthesis: A Manual of Principles and Techniques / Roberto Assagioli; Transl. from English. – M.: Psychotherapy, 2008. – 384 p.
2. Vary M.Y. Energy concept of the psyche and the psychic / M.Y. Vary. – K.: Center of educational literature, 2009. – 318 p.
3. Vary M.Y. Human psyche in psychoenergetic concept / M.Y. Vary // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V(54), Issue: 126, 2017. – С. 65–71.
4. Vary M.Y. Psi-programmes – a tool of the human psyche functioning / M.Y. Vary // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V(62), Issue: 142, 2017. – С. 77–81.
5. Grof S. Beyond the Brain: Birth, Death and Transcendence in Psychotherapy / S. Grof. – M.: Sotsvetiye, 1992. – 336 p.
6. Freud S. Three Essays on the Theory of Sexuality / S. Freud; Transl. from German by A. Viakhiriev, I. Poliakov. – St. Petersburg: Publishing House “Azбуka-klassika”, 2007. – 256 p.
7. Freud S. Psychology of the Unconscious / S. Freud. – M.: Progress, 1990. – 448 p.
8. Freud S. Interpretation of Dreams / S. Freud; Transl. from German. – St. Petersburg: Publishing House “Azбуka-klassika”, 2007. – 512 p.
9. Freud S. The Ego and the Id: Collection / S. Freud; Transl. from German. – St. Petersburg: Publishing House “Azбуka-klassika”, 2007. – 288 p.
10. Harding M.E. Psychic energy / M.E. Harding. – M.: Refl-book; K.: Wakler, 2002. – 476 p.
11. Jung C.G. The structure and dynamics of the psyche / C.G. Jung; transl. by A.A. Spektor. – M.: AST; Minsk: Harvest, 2005. – 416 p.
12. Jung C.G. The Archetypes and the Collective Unconscious // Philosophy questions. – №1. – 1988. – P. 133–152.
13. Jung C.G. Archetype and symbol. – M.: Renaissance, 1991. – 304 p.

Unconscious Level of the Human Psyche in the Psychic and Energetic Concept: the Main Positions

M. Y. Vary

Abstract. The main positions of the functioning of the unconscious level of the psyche, based on the psychic and energetic concept of the psyche and the psychic are studied in the article. Unconsciousness (the unconscious level of the psyche) is being considered as a set of psychic phenomena, acts and states, which are manifested at a profound level of the functioning of the psyche, and completely deprive the individual the opportunity to influence, evaluate, control and realize their influence on behavior, actions and activities. The unconscious contains the general human unconscious, racial unconscious, ethnic unconscious, social-state (national) unconscious, genitive unconscious and family unconscious. It is available to the human psyche because the appropriate psy-codes coincide.

Keywords: *psychic and energetic concept of the psyche, the unconscious level of the human psyche, unconscious, general human un-conscious.*

Бессознательный уровень психики человека в психоэнергетической концепции: основные принципы

М. И. Варий

Аннотация. В статье исследуются основные принципы функционирования бессознательного уровня человеческой психики, исходя с психоэнергетической концепции психики и психического. Бессознательное (бессознательный уровень человеческой психики) рассматривается как совокупность психических явлений, актов и состояний, которые находятся на глубинном уровне функционирования психики и полностью оставляют человека возможности влиять, оценивать, контролировать и осознавать их влияние на поведение, действия и деятельность. В бессознательном находится общечеловеческое бессознательное, расовое бессознательное, этническое бессознательное, общественно-государственное (национальное) бессознательное, родовое бессознательное и семейное бессознательное. Оно воспринимается человеческой психикой потому, что совпадают соответствующие пси-коды.

Ключевые слова: *психоэнергетическая концепция психики, бессознательный уровень человеческой психики, бессознательное, общее человеческое бессознательное.*